

©Кривуца І., Несен О., 2022
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7249092>

ІНТЕГРОВАНІ УРОКИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Кривуца Ірина¹
Несен Олена²

¹ Харківський ліцей №89, Харківської міської ради Харківської обл.

² Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Анотація. Стаття розкриває один з варіантів змісту інтегрованого уроку фізичної культури з географією для учнів 6 класів. *Мета роботи* - підібрати варіанти фізичної активності для учнів середніх класів з метою закріплення теоретичної інформації з інших дисциплін, яку вони отримали під час навчання. *Матеріали та методи дослідження.* Під час дослідження нами використовувались наступні методи: 1) аналіз наукової та методичної літератури для визначення актуальності роботи, підбору методів та різновидів фізичної активності учнів під час уроків; 2) контент аналіз використовувався для вивчення змісту занять різних теоретичних дисциплін для учнів середніх класів; 3) анкетування вчителів закладів середньої освіти стосовно методики навчання у русі. *Результати дослідження.* Встановлено, що більшість вчителів-предметників позитивно оцінює можливість використання рухової активності учнів під час своїх занять, однак вказують на нестачу часу для її реалізації. Вивчено зміст навчального матеріалу з географії для 6 класу та підібрані види рухової активності, виконання яких буде сприяти повторенню пройденого матеріалу на тлі оздоровлення учнів. *Висновки.* Застосування інтегрованого навчання, міжпредметних зав'язків фізичної культури з іншими шкільними предметами закладів вищої освіти буде сприяти підвищенню зацікавленості учнів в обох предметах, формуванню всесторонньо розвитої особистості та вирішенню одночасно оздоровчих, освітніх та виховних завдань уроку.

Ключові слова: інтеграція, навчання, урок, фізична культура, міждисциплінарні зв'язки, географія, методика навчання, навчання у русі.

INTEGRATED PHYSICAL EDUCATION LESSONS IN SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS DURING DISTANCE EDUCATION

Kryvutsa Iryna, Nesen Olena

Abstract. The article reveals one of the options for the content of an integrated physical education lesson with geography for 6th grade students. *The purpose of the work* is to choose options for physical activity for middle school students in order to consolidate theoretical information from other disciplines that they received during their studies. *Research materials and methods.* During the research, we used the following methods: 1) analysis of scientific and methodical literature to determine the relevance of work, selection of methods and types of physical activity of students during lessons; 2) content analysis was used to study the content of classes in various

theoretical disciplines for middle school students; 3) survey of teachers of secondary education institutions regarding the method of learning in motion. *Research results.* It was established that the majority of subject teachers positively evaluate the possibility of using students' motor activity during their classes, but point to a lack of time for its implementation. The content of the teaching material on geography for the 6th grade was studied and the selected types of motor activity, the implementation of which will contribute to the repetition of the material passed on the background of improving the health of the students. *Conclusions.* The use of integrated learning, interdisciplinary ties of physical culture with other school subjects of higher education institutions will contribute to increasing the interest of students in both subjects, the formation of a comprehensively developed personality and the solution of health-improving, educational and educational tasks of the lesson at the same time.

Key words: integration, training, lesson, physical culture, interdisciplinary connections, geography, teaching method, learning in movement.

Вступ. Інтегрований урок – це урок, метою якого є розкриття загальних закономірностей, законів, ідей, теорій, що відображені у різних науках і відповідних їм навчальних предметах. Інтеграція – це об'єднання в одне ціле раніше ізольованих частин.

Подібні уроки ставлять за мету об'єднати блоки знань із різних навчальних предметів навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення, сприйняття, мислення, почуттів учнів [2, 3, 14].

На думку спеціалістів [1, 3, 6] перевагами інтегрованих уроків є:

- ✓ сприяння підвищенню мотивації навчання, формуванню пізнавального інтересу учнів;
- ✓ сприяння формуванню вміння учнів порівнювати, узагальнювати, робити висновки;
- ✓ зняття перенапруження перевантаження;
- ✓ сприяння формуванню різнобічно розвиненої, гармонійно та інтелектуально розвиненої особистості;
- ✓ створення умов для самореалізації, самовираження, прояву творчості, розкриття здібностей учнів;
- ✓ розвиток потенціалу, активізація пізнавальної активності;
- ✓ можливість проведення нестандартних уроків, форм і прийомів навчальної діяльності;

✓ посилення світогляду на направленість пізнавальних інтересів учнів та інші.

Мета інтегрованих уроків фізичної культури у закладах середньої освіти - оптимізація процесу навчання шляхом поєднання фізичної культури та інших навчальних дисциплін на основі активної пізнавальної та творчої діяльності, коли учні проявлять себе як активні учасники освітнього процесу, навчаються творчо застосовувати отримані знання і втілювати їх в образи. Це в свою чергу має підвищити інтерес учнів до предметів. Інтегрований урок має на меті не тільки закріпити знання, а й вирішити нову навчальну проблему, спрямований на спільну творчість вчительського і учнівського колективу, як при підготовці, так і під час його проведення [1, 7].

Питаннями інтеграція уроків фізичної культури з іншими шкільними предметами займались Безверхня Г. (2013), Москаленко Н., Полякова А., Торбанюк Г. (2019), Хома Т. (2020) та інші.

Так, Безверхня Г. (2013) в своїй роботі вказує, що створення умов для розвитку розумових, інтелектуальних і творчих здібностей дітей в ігровій діяльності підвищують роль занять фізичною культурою та інтерес до цього предмету. Розв'язання оздоровчих, освітніх, виховних завдань найкраще реалізується в умовах ігрової рухливої діяльності, яка створюється в ході уроку фізичної культури. Авторка також розкриває методику підготовки інтегрального уроку фізичної культури у молодшій школі.

Маркова розкриває сутність розроблених нею інтегрованих уроків фізичної культури, які давали би змогу формувати цілісні уявлення та аналізувати цінності фізичної культури і здоров'я, спорту та їх взаємозв'язок з природничими дисциплінами. До розділів і тем предметів з якими створювалися міжпредметні зв'язки, за ініціативи автора була розроблена програма, де чітко визначено тематику інформаційних повідомлень, яка була прив'язана до певної теми. По суті, авторка лише запропонувала змінити теоретичні відомості для учнів, що пропонуються у навчальній програмі з фізичної культури для закладів середньої освіти.

Москаленко Н., Полякова А., Торбанюк Г. (2019) в ході своїх досліджень встановили, що більшість вчителів 66,8% відзначають, що інтегровані уроки фізичної культури сприяють формуванню інтересу і зацікавленості дітей до занять фізичною культурою і спортом, 41,8% вказують на можливість для формування образного мислення, яке сприяє оволодінню уявленнями, що відтворюють істотні закономірності явищ, які належать до різних сфер діяльності; 71,3% відмічають, що підвищується рівень засвоєння наукових знань. Треба відзначити, що більшість опитаних 76,3% відзначили, що застосування інтегрованих уроків фізичної культури сприяє покращення якості навчально виховного процесу. Автори розкривають методику організації інтегрованих уроків фізичної культури для молодших школярів.

В цілому більшість робіт, які висвітлюють проблему інтеграції уроків фізичної культури з іншими шкільними дисциплінами розглядають теоретичну підготовку або загальну методику організації подібних уроків. Тому відображення приблизних варіантів практичної реалізації інтегрованих уроків фізичної культури з іншими дисциплінами на сьогодні є актуальним напрямом наукових та методичних розробок для вчителів фізичної культури та інших спеціалістів.

Наші попередні роботи були спрямовані на вивчення поєднання занять фізичною культурою у школі та фізичного виховання у закладах середньої освіти де ми підбирали та пропонували зміст занять виходячи з віку здобувачів та предметних зав'язків з іншими дисциплінами [5, 7-11] .

Мета дослідження – підібрати варіанти фізичної активності для учнів середніх класів з метою закріплення теоретичної інформації з інших дисциплін, яку вони отримали під час навчання.

Матеріали та методи дослідження. Під час дослідження нами використовувались наступні методи: 1) аналіз наукової та методичної літератури для визначення актуальності роботи, підбору методів та різновидів фізичної активності учнів під час уроків; 2) контент аналіз використовувався для вивчення змісту занять різних теоретичних дисциплін для учнів середніх класів; 3)

анкетування вчителів закладів середньої освіти стосовно методики навчання у русі.

Результати дослідження. Під час нашого дослідження було проведено анкетування 57 вчителів закладів освіти з різних дисциплін стосовно методики навчання у русі. Як виявилось 94,1% з опитаних вчителів знайомі з такою методикою навчання як «навчання у русі». З них 50 % періодично використовують цю методику викладання під час своїх уроків (переважно вчителі початкових класів), ще 35,5 % мають недостатньо знань стосовно цієї методики і не використовують її, 5,9 % не використовують побідний методичний підхід при наданні, повторенні або закріпленні інформації. Загалом опитувані вчителі позитивно оцінюють можливість учнів виконувати фізичні рухи під час уроків, однак 38,3% респондентів вказують, що на цю активність часто просто не вистачає часу та 58,8% респондентів надають можливість учням інколи порухатися під час проведення занять. Слід відмітити, що 5,9% вчителів, які приймали участь у нашому опитуванні вважають, що рухатись учні мають на уроках фізичної культури, і негативно відносяться до впровадження фізичної активності під час своїх уроків.

Більшість з опитаних вчителів позитивно віднеслися до ідеї надання їм варіантів фізичної активності учнів під час уроків але за умови, що ця активність буде сприяти відображенню змісту занять 73,5% респондентів, не буде займати тривалий проміжок часу – 44,1% та якщо для їх проведення вчителеві не треба буде довго готуватися – 8,8%. Частині вчителів (11,8%) необхідно більше та детальніше інформації про можливість застосування фізичної активності учнів під час їх занять.

Отже у нас сформувалося чітко виражене практичне завдання – підібрати різновиди фізичної активності школярів під час уроків з різних дисциплін, які би відображали зміст предмету та були короткими у проведенні з урахуванням умов дистанційної форми проведення занять.

Наступним кроком стало вивчення змісту шкільних навчальних програм для конкретних класів та підбір рухів для учнів (на прикладі географії для 6 класу).

Таблиця 1.

Зміст навчальної програми з географії для 6 класів

РОЗДІЛИ	ТЕМИ
Розвиток географічних знань про землю	Уявлення про Землю в давнину
	Відкриття нових земель та навколосвітні подорожі
	Сучасні дослідження
Земля на плані та карті	Орієнтування на місцевості
	Способи зображення Землі
	План, його основні ознаки
	Географічні карти
	Географічні ознаки
Оболонки Землі	Літосфера
	Атмосфера
	Гідросфера
	Біосфера та ґрунти
	Природні комплекси
Планета людей	Кількість та розміщення населення Землі
	Держави світу
	Вплив людини на природу

Спираючись на власний педагогічний досвід нами були підбрані види рухової активності, які виконуються індивідуально (табл.2). Для прикладу наведемо побудову підготовчої частини заняття з метою повторення теми «Відкриття нових земель» у розділі «Розвиток географічних знань». Рухи підбрані у відповідності до методики проведення занять фізичної культури та здійснюються у послідовності згори до низу.

Таблиця 2.

Побудова підготовчої частини заняття «Відкриття нових земель», для учнів 6 класу під час дистанційного навчання

Частина уроку	зміст	дозування	орг.метод. вказівки
Підготовча частина	1. Ознайомлення учнів з тематикою та спрямованістю уроку: «Сьогодні на заняття ми з вами повторимо тему з курсу географії «Відкриття нових земель». Сьогодні наша діяльність буде спрямована і на укріплення	30"	

	<p>нашого здоров'я і на повторення вивченого матеріалу з географії. Отже почнемо.».</p> <p>2. В.п. – вузька стійка ноги нарізно, руки на пояс. «Які острови були першими відкриті вікінгами? Це острови Гренландія, Ісландія». Написати назви островів кінчиком носа у повітрі.</p> <p>3. В.п. – руки вниз. «І зробили це перші мореплавці» Імітація плавання способом «кроль вперед», «кроль на спині».</p> <p>4. В.п. – те саме. «Ой що ж це я, вони ж плавали на човнах. Отже руки вперед, гребемо». Імітація греблі веслами – відведення зігнутих рук назад із видихом.</p> <p>5. В.п. – широка стійка ноги нарізно. «Відбулося це все у Х столітті.» Відведення рук назад-встори з одночасним нахилом вперед.</p> <p>6. В.п. – те саме. «Далі була подорож Марко Поло, описи спостережень якої надали можливість європейцям уявити життя далекої Східної Азії».</p> <p>На Марко - нахил праворуч На Поло – ліворуч «Оскільки відбулося це у 13 столітті виконуємо 13 разів»</p> <p>7. В.п. – о.с. «Наступний факт – у 1492 році Мартин Бегайм створив глобус. Отже виконуємо</p> <p>Присідання - ніби обійдемо всю Землю</p> <p>Відтискання – бо створюють щось руками</p> <p>Стрибок з обертом на 360° – як Земля обертається навколо своєї осі».</p> <p>8. Підсумуємо розминку: «Вікінги відкрили два острови – нахили голови ліворуч, праворуч Вони були мореплавцями – імітація греблі веслами Зробили це у 10 столітті – нахил вперед, руки назад-в сторони Потім Марко Поло привідкрив Східну Азію для європейців – нахили ліворуч, праворуч І в 1492 році винайшли глобус – 14 присідань, 9 відтискань та 2 стрибки з обертом на 360°.</p>	<p>1 р</p> <p>2x8 р</p> <p>8 р</p> <p>10 р</p> <p>13 р</p> <p>14 р</p> <p>9 р</p> <p>2 р</p> <p>2 р</p> <p>4 р</p> <p>1 р</p> <p>2 р</p> <p>1 р</p>	<p>виконувати разом з дітьми диктуючи послідовність літер.</p> <p>легкий нахил вперед при «плаванні вперед» та назад при «плаванні на спині»</p> <p>імітація римської цифри 10 (X)</p> <p>Ім'я мандрівника кажемо всі разом, вийде нахил із видихом</p> <p>Виконується всі разом під підрахунок вчителя</p> <p>Один ліворуч, один праворуч</p> <p>Підсумовуючи виконувати знайомі вже дії.</p>
--	--	---	--

Наведена розминка була апробована зі школярами під час проведення уроків фізичної культури, що були організовані за дистанційною формою навчання та передбачала виконання індивідуальних вправ.

Наведені у підготовчій частині уроку вправи, їх коментарі можна використовувати окремо на уроках географії в якості фізичного розвантаження учнів під час заняття, окремо вони відповідають запитам вчителів: відображають навчальний матеріал та є не тривалими за виконанням. Враховуючи, що у більшій частині території України навчання школярів здійснюється за дистанційною формою, то такі індивідуальні вправи під час занять будуть одночасно виконувати розвантажувальну, навчальну та оздоровчу функцію.

Висновки. Проведення інтегрованих уроків фізичної культури з іншими шкільними дисциплінами можливо і під час дистанційної форми організації навчання учнів. Подібні окремі вправи, вчителі-предметники можуть використовувати під час повторення або засвоєння навчального матеріалу на своїх уроках.

Перспективою подальших досліджень в цьому напрямку ми розглядаємо збільшення арсеналу тематичних видів рухової активності для учнів різних класів та дисциплін.

Література

1. Безверхня Галина. Інтеграція рухової і розумової діяльності дітей молодшого шкільного віку на заняттях з фізичної культури. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2013. Випуск 45. Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/4439>.
2. Бірюк І. А. Інтегровані уроки у початковій школі: методичний посібник. Володимирецька загальноосвітня школа I-III ступенів №1 – Володимирець, 2018. 64 с.
3. Бойко Є.Г., Рафальська О. О., Юхимович Г. П. Інтегрований підхід до навчання в освітньому процесі. *Управління розвитком складних систем*. 2019. Вип.38. С.92-97.

4. Воєділова О. М., Кузніцина А. О. Інтегровані уроки фізичної культури для школярів, як один зі шляхів підвищення якості освітнього процесу. *Гуманітарний корпус*. Збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії. 2018. Випуск 18. Вінниця. С. 16-18.
5. Ільченко А., Несен О. Використання фізкультхвилинок для розвитку лексичної компетентності учнів першого класу на уроках англійської мови. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки*. 2021. Вип. 1. Бердянськ : БДПУ, С. 131–143.
6. Козій В.В. Впровадження інтегрованих уроків у навчання іноземної мови. *Філологічні витoki*: Матеріали IV Всеукраїнської заочної студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної іноземної філології» (17 квітня 2016р.). Рівне : РДГУ, 2016. С.220-223.
7. Несен О. О., Клименченко В. Г., Кривенцова І. В. Прикладна спрямованість фізичного виховання майбутніх вчителів біології. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. Харків : ХДАФК, 2021. С. 98–104.
8. Несен О., Ільченко А. Прикладна спрямованість фізкультхвилинок на уроках англійської мови молодших школярів. *Фізична культура дітей, підлітків, молоді та дорослого населення в сучасному світі* : матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (12 березня 2021 р.) : збірник наукових праць. Умань : ВПЦ Візаві, 2021. С. 125–129.
9. Несен О. О., Клименченко В. Г. Підвищення зацікавленості студентів-філологів заняттями з фізичного виховання засобами спеціально підібраних рухливих ігор. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2020. Випуск 8 (128). С. 128–131.
10. Клименченко В. Г., Кривенцова І. В., Несен О. О., Єнокан А. В. Рухова активність учнів на шкільних уроках з різних предметів. *Сучасні тенденції спрямовані на збереження здоров'я людини*. 2021. С. 102–106.

11. Кривенцова І.В., Несен О.О., Колодич Н.В. Рухова активність учнів під час викладання шкільного курсу «географія». *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. С. 249-254.

12. Маркова О.В. Використання міжпредметних зв'язків на уроках фізичної культури і природничих дисциплін для учнів 9-тих класів з ослабленим здоров'ям. *Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм*. II Міжнародна науково-практична конференція, 19.03.2021, м. Кременчук, Україна.
<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/article/view/11196>

13. Москаленко Н., Полякова А., Торбанюк Г. Інтегроване навчання у фізичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2019. Випуск 31. С.90-97.

14. Руденко Д. Інтегровані уроки як один із засобів підвищення активності учнів. *Сучасні концепції викладання природничих дисциплін в медичних освітніх закладах (біологія, фізика, хімія, педагогіка, психологія)* : матеріали X Міжрегіональної науково-методичної інтернет-конференції, Харків, 5-6 груд. 2017 р. Харків : МіФ, 2017. С. 217–219.

15. Хома Т. Специфіка діяльності вчителя фізичної культури в контексті освітніх реформ. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 5. С.183-187.